

4. Vnější vztahy

Hodnota exportu v 1. pololetí rostla. V samotném 2. čtvrtletí ale meziroční dynamika vývozu výrazně oslabil.

Hodnota vývozu zboží¹ za 1. pololetí roku 2023 dosáhla 2 282,0 mld. korun a meziročně vzrostla o 114,3 mld. (5,3 %). Vliv cenového růstu, který poskytoval impuls navýšení exportu v loňském roce, letos vymizel a ceny naopak klesají². Hlavní porce pololetního meziročního navýšení se ale odehrála v 1. kvartálu, protože v samotném 2. čtvrtletí 2023 se export zboží meziročně zvýšil jen o 10,0 mld. korun (0,9 %) na 1 133,0 mld. Přírůstek i pod vlivem silné základny loňského roku výrazně oslabil ve srovnání s dvoucifernými hodnotami předchozích čtyř čtvrtletí. Sezónně očištěné údaje ukazují, že se ve 2. čtvrtletí 2023 vývoz zboží po dvou poklesech opět mírně mezičtvrtletně zvýšil o 0,7 %.

Ve 2. čtvrtletí meziročně klesla hodnota vývozu do EU.

Z teritoriálního pohledu se v 1. pololetí v podobné míře zvyšoval vývoz zboží do Evropské unie (+92,5 mld. korun, 5,3 %) i mimo ni (+21,6 mld., 5,3 %). Vývoj v jednotlivých čtvrtletích se ale lišil. Po solidním růstu z 1. kvartálu ve 2. čtvrtletí hodnota exportu zboží do EU stagnovala (+2,7 mld. korun, 0,3 %) a přírůstek vývozu mimo unii oslabil na 7,2 mld. (3,4 %). Ve 2. čtvrtletí nejvíce meziročně rostla hodnota vývozu do Německa (+7,9 mld. korun, 2,4 %), ale růst prudce oslabil. Výrazný byl také přírůstek exportu do Turecka (+5,9 mld. korun, 52,5 %), Francie (+5,1 mld., 9,1 %), Itálie (+4,8 mld., 9,9 %), Velké Británie (+2,6 mld., 6,3 %) nebo Belgie (+2,2 mld., 8,3 %). U zbytku zemí export spíše stagnoval nebo klesal. Nejvýrazněji klesal vývoz na Slovensko (-14,8 mld. korun, -12,7 %)³, do Rakouska (-4,9 mld., -9,5 %), Spojených států (-3,3 mld., -10,6 %) a Ruska (-2,9 mld., -45,5 %).

Růst vývozu podpořil zejména obchod s motorovými vozidly.

V 1. pololetí k celkovému meziročnímu růstu hodnoty vývozu zboží nejvíce přispíval export motorových vozidel (+126,9 mld. korun, 24,8 %), elektrických zařízení (+40,7 mld., 20,7 %), strojů a zařízení (+27,0 mld., 11,1 %) a potravinářských výrobků (+12,0 mld., 17,3 %). Naopak v souvislosti s poklesem cen zaznamenala propad hodnota vývozu elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (-20,7 mld. korun, -43,3 %), základních kovů (-20,1 mld., -18,6 %) i chemických látek a přípravků (-17,8 mld., -14,6 %). Pohled na samotné 2. čtvrtletí ukazuje, že vývoj exportu potvrzuje podobný trend v průmyslu – ve směru růstu výrazně působil vývoz motorových vozidel (+55,7 mld. korun, 20,5 %) a omezená skupina přidružených oborů, jako jsou elektrická zařízení (+14,2 mld., 14,0 %), či stroje a zařízení (+9,4 mld., 7,5 %). Vlivem rostoucích cen se dál výrazněji zvyšoval jen export potravinářských výrobků (+3,8 mld. korun, 10,5 %). Zbytek vývozu vykazoval stagnaci nebo pokles. Nejsilněji se ve 2. čtvrtletí meziročně snižovala hodnota exportu základních kovů (-14,0 mld. korun, -24,9 %), chemických látek a přípravků (-12,4 mld., -19,7 %) a elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (-11,9 mld., -56,1 %). Klesal také vývoz dřeva a dřevěných výrobků (-5,5 mld. korun, -31,9 %), kovodělných výrobků (-5,1 mld., -7,0 %), ropy a zemního plynu (-5,1 mld., -99,2 %), počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení (-4,0 mld., -4,2 %), činností souvisejících s odpady (-4,1 mld., -27,8 %) nebo produktů lesnictví, těžby dřeva a souvisejících služeb (-3,8 mld., -52,3 %).

Dovoz se vlivem klesajících cen snižoval.

Dovoz zboží v 1. pololetí 2023 dosáhl hodnoty 2 202,6 mld. korun a meziročně tak klesl o 51,0 mld. (2,3 %). Na poklesu se podepsalo zejména snížení cen řady surovin⁴ i nižší objem dovozu ropy a zemního plynu a šlo zejména o výsledek vývoje ve 2. kvartálu.

¹ Údaje za zahraniční obchod se zbožím od roku 2020 jsou přepočítávány aktualizovanou metodou založenou na vyšší míře detailu, viz <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualizace-metody-propoctu-zahranicni-obchod-se-zbozim>. Není-li uvedeno jinak, jsou všechny údaje sezónně neočištěné a v běžných cenách.

² Ceny vývozu zboží se ve 2. čtvrtletí 2023 meziročně zvýšily o 1,8 % a mezičtvrtletně klesly o 2,2 %.

³ Vývoz k našim nejbližším sousedům byl značně ovlivněn poklesem ceny elektřiny. V případě Německa se ve 2. čtvrtletí propadla hodnota vývozu elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu o 4,8 mld. korun a o 2,1 mld. nižší byl vývoz produktů souvisejících s odpady. Export elektřiny na Slovensko se propadl o 8,0 mld. korun a přidalo se k tomu snížení vývozu ropy a zemního plynu o 5,1 mld.

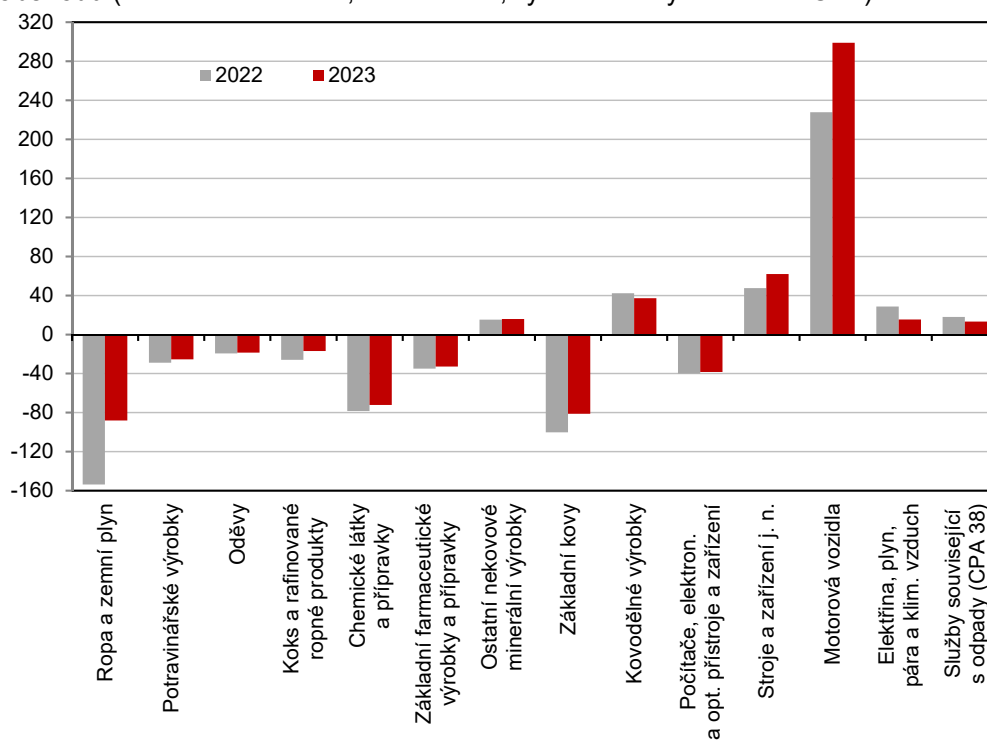
⁴ Ceny dovozu zboží ve 2. čtvrtletí meziročně klesly o 7,6 % a mezičtvrtletně se propadly o 4,5 %. Ceny minerálních paliv byly nižší o 32,0 % (hlavně ropy a ropných výrobků, plynu a elektřiny), ostatních surovin o 15,8 % (především rud kovů a kovového odpadu) a chemikálií o 10,9 % (zvláště plastů).

Hodnota importu zboží ve 2. čtvrtletí meziročně klesla o 102,7 mld. korun (-8,6 %) na 1 093,5 mld. Mezičtvrtletně se sezónně očištěný dovoz zboží potřeží v řadě snížil, a to o 1,3 %. Pokles dovozu v 1. pololetí se týkal zemí EU (-20,1 mld. korun, -1,4 %) i těch mimo ni (-33,9 mld., -4,0 %). Na začátku roku dovoz ještě meziročně rostl, takže celkový pokles za pololetí je dílem 2. kvartálu, kdy dovoz z EU klesl o 46,2 mld. korun (-6,3 %) a mimo EU se propadl o 57,7 mld. (-12,6 %). Nejvíce se ve 2. čtvrtletí meziročně propadl dovoz z Ruska (-81,3 mld. korun, -84,0 %), což dokládá výraznou úlohu poklesu cen ropy a zemního plynu v celkovém vývoji zahraničního obchodu. Nižší byl také import z Německa (-14,4 mld. korun, -5,5 %), Polska (-11,4 mld., -10,3 %), Rakouska (-7,0 mld., -18,4 %), Itálie (-6,0 mld., -11,0 %), ze Slovenska (-4,7 mld., -7,6 %) nebo z Ázerbájdžánu (-3,4 mld., -36,1 %). Rostl dovoz z menšiny zemí, nejvíce z Norska (+24,4 mld. korun, 953,9 %)⁵, Číny (+7,8 mld., 6,3 %), Velké Británie (+2,9 mld., 17,4 %) a Koreje (+2,1 mld., 9,0 %).

Propadl se zejména dovoz ropy a zemního plynu.

Dovoz v 1. pololetí meziročně klesal zejména pod vlivem nižších cen různých surovin. To je patrné na nejvýraznějších propadech – ropy a zemního plynu (-71,1 mld. korun, -44,6 %), základních kovů (-39,2 mld., -18,8 %) a chemických látek a přípravků (-24,0 mld., -12,0 %). Naopak výrazně vyšší byl dovoz motorových vozidel (+55,7 mld. korun, 19,7 %), elektrických zařízení (+48,3 mld., 25,0 %) a strojů a zařízení (+12,5 mld., 6,4 %). V samotném 2. čtvrtletí se dovoz ropy a zemního plynu meziročně propadl o 60,7 mld. korun (-57,3 %), základních kovů o 28,1 mld. (-25,7 %), chemických látek a přípravků o 16,0 mld. (-15,5 %) a koksu a rafinovaných ropných produktů o 10,9 mld. (-35,4 %). Výrazná snížení se dotkla také hodnoty importu elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (-4,6 mld. korun, -45,2 %), papíru a výrobků z něj (-4,1 mld., -20,9 %), počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení (-3,9 mld., -3,4 %), černého a hnědého uhlí a lignitu (-3,7 mld., -37,4 %) nebo dřeva a dřevěných výrobků (-3,2 mld., -32,6 %). Dovoz se ve 2. čtvrtletí propadal plošně a mezi nemnohými výjimkami nejvíce meziročně rostla hodnota importu motorových vozidel včetně dílů (+26,2 mld. korun, 17,6 %) a elektrických zařízení (+19,7 mld., 19,7 %).

Graf č. 9 Bilance zahraničního obchodu se zbožím ve statistice zahraničního obchodu (kumulace 1. čtvrtletí, v mld. korun, vybrané oddíly klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ

⁵ Norsko představuje „nový“ zdroj zemního plynu a náhradu za výpadek u dovozu této komodity z Ruska.

Bilance zahraničního obchodu se zbožím skončila v přebytku.

Bilance zahraničního obchodu se zbožím v 1. pololetí dosáhla přebytku 79,4 mld. korun a meziročně se zlepšila o 165,3 mld. Letošní přebytek byl nejlepším výsledkem bilance v daném období za poslední čtyři roky, ale zaostával za úrovní stejného období let 2014–2019. V samotném 2. čtvrtletí kladné saldo zahraničního obchodu se zbožím dosáhlo 39,5 mld. korun a meziročně byla bilance lepší o 112,7 mld. Podle sezónně očištěných dat se bilance mezičtvrtletně zlepšila o výrazných 22,6 mld. korun. Meziroční zlepšení bilance v 1. pololetí se týkalo obchodu s EU (+112,6 mld. korun) i s mimounijními zeměmi (+55,6 mld.). V samotném 2. kvartálu se bilance zahraničního obchodu se zbožím s EU zlepšila meziročně o 48,9 mld. korun a mimo EU o 64,8 mld. Nejvíce ve směru meziročního zlepšení bilance působil ve 2. čtvrtletí obchod s Ruskem (+78,5 mld. korun), Německem (+22,3 mld.), Polskem (+11,2 mld.) a Itálií (+10,8 mld.). Zlepšovala se také bilance obchodu s Tureckem (+7,3 mld. korun), Francií (+5,2 mld.), Ázerbájdžánem (+3,6 mld.), Belgií (+3,6 mld.), Ukrajinou (+3,3 mld.), Kazachstánem (+3,1 mld.), Švýcarskem (+2,4 mld.), Rakouskem (+2,1 mld.) nebo Bulharskem (+2,1 mld.). Naopak nejvýraznější zhoršení bilance se týkalo zahraničního obchodu s Norskem (–26,0 mld. korun), Slovenskem (–10,1 mld.), Čínou (–8,2 mld.), Spojenými státy (–5,1 mld.) a Jižní Koreou (–2,6 mld.).

Ke zlepšení bilance přispěl zejména obchod s motorovými vozidly a také s ropou a zemním plynem.

V 1. pololetí ve směru zlepšení bilance působil zlepšení přebytku obchodu s motorovými vozidly (+71,2 mld. korun) a zmírnění deficitu u ropy a zemního plynu (+65,7 mld.). Příznivě se vyvíjelo i saldo obchodu se základními kovy (+19,1 mld. korun) a stroji a zařízeními (+14,5 mld.). Nejvíce se zhoršovala bilance obchodu s elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem (–13,3 mld. korun), elektrickými zařízeními (–7,6 mld.) a s produkty lesnictví, těžby dřeva a souvisejícími službami (–5,8 mld.). V samotném 2. čtvrtletí se nejvíce meziročně zlepšovalo saldo obchodu s ropou a zemním plynem (+55,6 mld. korun) a dále s motorovými vozidly (+29,4 mld.), základními kovy (+14,1 mld.) a koksem a rafinovanými ropnými produkty (+8,6 mld.). Výraznější zlepšení bilance vykázal také obchod se stroji a zařízeními (+7,6 mld. korun), chemickými látkami a přípravky (+3,7 mld.) nebo černým a hnědým uhlím a lignitem (+3,2 mld.). Největší zhoršení bilance se dotklo obchodu s elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem (–7,3 mld. korun), elektrickými zařízeními (–5,5 mld.), kovodělnými výrobky (–4,2 mld.) a produkty lesnictví, těžby dřeva a souvisejícími službami (–3,8 mld.).